

Miljörelsens kärnavfallssekretariat, Milkas
The Swedish Environmental Movement's Nuclear Waste Secretariat
Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm, Sweden
Tel. +46-8-559 22 382. info@milkas.se
www.milkas.se | www.nonuclear.se

15 oktober 2013

Till:

Nacka Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen (MMD)
Box 1104
131 26 Nacka Strand
E-post: Anna.Liljeros@dom.se

Mark- och miljödomstolens mål M 1333-11

Med kopia till

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)
171 16 Stockholm
Epost: registrator@ssm.se

Strålsäkerhetsmyndighetens referens:
SSM2011-3522 för slutförvarsansökan
SSM2011-3833 för Clink-ansökan

Yttrande avseende SKB AB:s reviderade "Förslag till kontrollprogram för yttre miljö" (SKB:s bilaga KP, 2013-04-23, godkänt 2013-06-26, Dokument ID 1200959) (aktbilaga 232 och 'komplettering II' enligt MMD) av SKB AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till "Uppförande och drift av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall"

av Mats Törnqvist, Eva Linderoth och Miles Goldstick

Detta dokument finns på: www.nonuclear.se/milkas_jv_fmkk_kbs3yttrande20131015

Miljörelsens kärnavfallssekretariat (Milkas) samt Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen (FMKK) och Jordens Vänner (JV) står bakom detta yttrande. FMKK och JV bildade Milkas år 2004 för att följa samrådsprocessen och förbereda sig inför Strålsäkerhetsmyndighetens granskning och en eventuell förhandling i Mark- och miljödomstolen gällande SKB:s ansökan att bygga ett förvar för använt kärnbränsle.

15 oktober 2013

Eva Linderoth, ordförande Milkas

Petra Modée, ordförande Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen

---

Erik Blomqvist, ordförande Jordens Vänner

Innehåll

1. Introduktion	2
2. Allmänna kommentarer	2
Strålsäkerhetsfrågor ska ingå i prövningen enligt miljöbalken	2
Prövotidsförfarende ska inte tillämpas för väsentliga delar av kontrollprogrammet.....	2
Det ska vara tydligt om en referens är en del av SKB:s ansökan	3
3. Kommentar efter SKB:s punktnummering.....	3
1.1.1 Avgränsning i sak.....	3
1.1.3 Avgränsning i tid	3
1.2 Tillstånd och villkor, Prövotidsförfaranden och provisoriska föreskrifter	3
1.2 Tillstånd och villkor, Prövotidsförfaranden och provisoriska föreskrifter, P1. och 5.6 Radiologiska kontroller	3
1.3 Dokumentation och kvalitetssäkring.....	3
5. Drift av Clink, 5.6 Radiologiska kontroller.....	4
6. Slutförvarsanläggning, 6.10 Radiologiska kontroller.....	4
4. Länkar	4

1. Introduktion

Milkas har från Nacka Tingsrätt Mark- och miljödomstolen (MMD) i aktbilaga 241 daterad 2013-08-06 beretts tillfälle att lämna ett skriftligt yttrande över aktbilaga 232, SKB AB:s reviderade "Förslag till kontrollprogram för yttre miljö" (SKB:s bilaga KP, 2013-04-23, godkänt 2013-06-26, Dokument ID 1200959) (aktbilaga 232 och "Komplettering II" enligt MMD).

Milkas skrev i introduktionen till skrivelsen angående MMD:s komplettering I: "Bristande tid och resurser har medfört att det inte varit möjligt att ta upp allt vi ännu saknar i SKB:s redovisning, men vi har behandlat en del högst väsentliga frågor som kvarstår efter SKB:s komplettering". Detta gäller också här.

Kommentarerna nedan följer den punktnummering som SKB har i sin "Förslag till kontrollprogram för yttre miljö", bilaga KP, 2013-04-23, godkänt 2013-06-26, Dokument ID 1200959 (aktbilaga 232 och "Komplettering II" enligt MMD). På slutet är länkar till de dokument som återfinns i texten.

2. Allmänna kommentarer

Strålsäkerhetsfrågor ska ingå i prövningen enligt miljöbalken

SKB skriver på flera ställen att strålsäkerhetsfrågor inte ska behandlas enligt miljöbalken utan bara enligt kärntekniklagen (KTL).

Yrkande: att strålsäkerhetsfrågor behandlas enligt miljöbalken. Milkas ser strålsäkerhetsfrågor som centrala i prövningen enligt miljöbalken.

Prövotidsförfarende ska inte tillämpas för väsentliga delar av kontrollprogrammet

SKB skriver på flera ställen att de vill tillämpa ett "prövotidsförfarende" som ska beskrivas en viss tid efter tillståndsdomen.

Yrkande: att prøvotidsförfarande inte tillämpas för väsentliga delar av kontrollprogrammet som t.ex. hur programmet i praktiken ska genomföras samt vad gäller hantering av kontaminerat material, t.ex. använda filter.

Det ska vara tydligt om en referens är en del av SKB:s ansökan

SKB hänvisar till referenser, men noterar inte alltid om referensen utgör en del av bolagets ansökan och i så fall om den också har skickats in till domstolen.

Yrkande: att det ska vara tydligt om en referens är en del av SKB:s ansökan.

3. Kommentarer efter SKB:s punktnummering

1.1.1 Avgränsning i sak

SKB skriver (sid 4): "*Arbetsmiljö, t ex stråldos till personal, hanteras inte i Bilaga KP*".

Yrkande: att arbetsmiljö, inklusive stråldos till personal ska inkluderas i kontrollprogrammet.

SKB skriver (sid 4): "*Radiologisk omgivningskontroll hanteras inte heller i Bilaga KP utan i Omgivningskontrollprogram för de kärntekniska anläggningarna, revision. SSI Rapport 2004:15 (Lindén 2004)*". Detta tolkas av Milkas som SKB inte inkluderar radiologisk omgivningskontroll i sin ansökan enligt miljöbalken men hänvisar till ett dokument från SSI.

Yrkande: att SKB inkluderar radiologisk omgivningskontroll i sin ansökan enligt miljöbalken och att SKB förtydligar vad som menas med hänvisning till SSI Rapport 2004:15, särskilt med hänsyn till att anläggningarna i SKB:s ansökan inte nämns i SSI Rapport 2004:15.

1.1.3 Avgränsning i tid

SKB skriver (sid 4) att kontrollprogrammet "*avser kontroller under uppförande- och driftskedet*".

Yrkande: att kontrollprogrammet också inkluderar tiden efter driftskedet, dvs. inklusive det som SKB kallar "avveckling" och "förslutet förvar".

1.2 Tillstånd och villkor, Prövotidsförfaranden och provisoriska föreskrifter

SKB skriver (sid 8) att de vill tillämpa ett "*prövotidsförfarande*" och att "*Utredningen med förslag till provisoriska föreskrifter och/eller slutliga villkor ska ges in till mark- och miljödomstolen senast tre år från den dag då inkapsling av använt kärnbränsle påbörjats*".

Yrkande: att villkoren för kontrollprogrammet blir en del av ansökan från början.

1.2 Tillstånd och villkor, Prövotidsförfaranden och provisoriska föreskrifter, P1. och 5.6 Radiologiska kontroller

SKB skriver (sid 8 och 15) att "HEPA-filter" ska användas.

Yrkande: att det HEPA-filter som ska användas beskrivs, liksom hanteringen av använda filter.

1.3 Dokumentation och kvalitetssäkring

SKB skriver (sid 8): "*Om inte annat anges gäller att samtliga mätningar ska utföras av SKB eller av SKB anlita konsult*".

Yrkande: att en från SKB oberoende part får ansvar för dokumentation och kvalitetssäkring.

5. Drift av Clink, 5.6 Radiologiska kontroller

SKB skriver (sid 15): "...utsläppsnivåer, mätmetoder, omgivningskontroller, stråldoser med mera hanteras i den stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen som sker parallellt med prövningen mot miljöbalken. Sådana frågor hanteras alltså inte i Bilaga KP eller kommande detaljerade kontrollprogram för yttre miljö".

Yrkande: att "utsläppsnivåer, mätmetoder, omgivningskontroller, stråldoser med mera" hanteras enligt miljöbalken och beskrivs i Bilaga KP.

6. Slutförvarsanläggning, 6.10 Radiologiska kontroller

SKB skriver (sid 21): "Slutförvarsanläggningen kommer inte att ha några utsläpp av radioaktivitet från det använda kärnbränslet och kontrollerna kommer därför bara att ha en verifierande funktion".

Yrkande: att SKB förklarar hur de har kommit fram till slutsatsen att det inte blir några utsläpp av radioaktivitet, inklusive hur de har hanterat frågan om olyckshändelser och om gamma- och neutronstrålning och annan sorts radioaktivitet som penetrerar de tilltänkta kopparcylindrarna. Kontrollprogrammet ska dessutom beskrivas med kommentarer gällande alternativa lösningar, t.ex. de som utreds i Frankrike.

4. Länkar

Mörner, Nils-Axel; Hultén, Charly; Törnqvist, Mats; Linderöth (red.), Eva; Goldstick (red.), Miles. 2013-10-10. "Yttrande avseende komplettering I av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall". Miljöförvaltningskansliets kärnavfallssektori, Milkas.

www.nonuclear.se/milkas_jv_fmkk_kbs3yttrande20131010

SKB:s "Ansökan enligt miljöbalken" (inklusive Bilaga KP uppdaterad juni 2013):

www.skb.se/Templates/Standard_35804.aspx

och

www.mkg.se/har-finns-ansokan-enligt-miljobalken

SKB:s "Komplettering till ansökan enligt miljöbalken":

www.skb.se/Templates/Standard_35828.aspx

Detta dokument:

Törnqvist, Mats; Linderöth, Eva; Goldstick, Miles. 2013-10-15. Yttrande avseende SKB AB:s reviderade "Förslag till kontrollprogram för yttre miljö" (SKB:s bilaga KP, 2013-04-23, godkänt 2013-06-26, Dokument ID 1200959) (aktbilaga 232 och 'komplettering II' enligt MMD) av SKB AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till "Uppförande och drift av anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall". Miljöförvaltningskansliets kärnavfallssektori, Milkas. www.nonuclear.se/milkas_jv_fmkk_kbs3yttrande20131015